

Forslag til plan for selskapskontroll 2016 - 2020

Nome kommune

2016 :: 419 007

Ferdigstilt 1. mars 2016

Om Telemark kommunerevisjon IKS

Telemark kommunerevisjon IKS er et av landets største interkommunale revisjonsselskaper. Alle de 18 kommunene i Telemark, kommunene Larvik og Lardal i Vestfold og Telemark fylkeskommune er eiere av selskapet. Vi utfører revisjon og andre tjenester for våre eiere og andre kommunale/fylkeskommunale aktører.

Fra 2015 samarbeider vi faglig og administrativt med de interkommunale revisjonsordningene Buskerud kommunerevisjon IKS, Vestfold kommunerevisjon og Sandefjord distriktsrevisjon.

Telemark kommunerevisjon IKS har bred erfaring med selskapskontroll og gjør forvaltningsrevisjon innenfor en rekke områder, og med forskjellige innfallsvinkler. Våre ansatte har samfunnsfaglig, økonomisk og juridisk utdanning på mastergradsnivå, og har god kompetanse innen offentlig forvaltning.

Du kan lese mer på vårt nettsted www.tekomrev.no.

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Bakgrunn.....	3
1.2	Kontrollutvalgets ansvar for planlegging av selskapskontroll	3
1.3	Hvem kan bli kontrollert?	4
1.4	Selskapskontroll - innhold og begrepsbruk	4
1.5	Gjennomføring og rapportering av kontrollen	5
2	Eierskap i Nome kommune.....	7
2.1	Eierskapsmelding.....	7
2.2	Kommunens eierskap	7
2.3	Tidligere selskapskontroller	7
3	Prioriteringer i planperioden	8
3.1	Eierskapskontroll.....	8
3.2	Forslag om forvaltningsrevisjon i selskap.....	9
4	Plan for selskapskontroll	11
	Vedlegg	12
	Oversikt over Nome kommunes eierinteresser i selskaper per 31.12.2015 og beskrivelse av selskapene	1
	KS' Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll	1

Foto forside: www.effective.com

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Kommunen kan engasjere seg i virksomheter og legge ulike oppgaver til fristilte organisasjonsformer som interkommunalt samarbeid, interkommunale selskaper, aksjeselskaper o.l. Kommunestyret står i stor grad fritt til å velge hva slags organisasjonsform slik virksomhet skal ha. Hvilken organisasjonsform kommunestyret velger, har avgjørende betydning for kommunestyrets styringsmuligheter. Ulike selskapsformer har egne styringsorganer, og er regulert av særskilt lovgivning, som bl.a. regulerer forholdet mellom eierne (kommunen) og selskapets styringsorgan.

Viktige betingelser for folkevalgt styring er åpenhet, etikk og kontroll. En evaluering av offentleglova¹ viser at kunnskapen om offentleglova i selvstendige offentlige rettssubjekter er lav. Videre viser evalueringen at mange offentlige selskap, selv om de forvalter til dels svært store offentlige verdier, får få innsynsbegjæringer. Mange mener at ressursbruken på å etablere rutiner, systemer og kompetanse i organisasjonen er urimelig i forhold til det lave antallet inn-synsbegjæringer de mottar.

NIBR har undersøkt hvordan norske kommuner ivaretar hensynet til god folkevalgt styring over den delen av kommunens virksomhet som er organisert i selskap.² De fleste som ble spurt i undersøkelsen, mener at kommunestyret ikke får nok informasjon og ikke er godt nok orientert, og at kontrollrutinene ikke er tilstrekkelige.

Dette gir utfordringer når det gjelder demokratisk, folkevalgt styring, innsyn og kontroll med virksomheten.

1.2 Kontrollutvalgets ansvar for planlegging av selskapskontroll

Kommuneloven § 77 nr. 5 og kontrollutvalgsforskriften § 13 slår fast at kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m. Kontrollutvalget skal påse at det utarbeides en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal bygge på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut fra vurderinger av risiko- og vesentlighet. Planen skal vedtas av kommunestyret, senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert.

¹ Gjennomført av Oxford research i 2015 på oppdrag fra Justisdepartementet (http://www.oxfordresearch.no/media/270943/evaluering_av_offentleglova_oxford_research.pdf)

² Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR) på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2015:1 (www.nibr.no)

Kontrollutvalget i Nome har bedt Telemark kommunerevisjon IKS om å utarbeide analyse og forslag til plan for selskapskontroll. Vårt forslag viser aktuelle tema for selskapskontroll i Nome kommune basert på en vurdering av risiko og vesentlighet. Det er kommunestyret som bevilger ressurser til selskapskontroll, og dermed bestemmer i hvilket omfang planen skal gjennomføres.

Kommunens eierskap i Telemark kommunerevisjon IKS og Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat framgår av oversikten i vedlegget. Telemark kommunerevisjon IKS er ikke uavhengige i forhold til disse to selskapene, og vi har derfor ikke vurdert behovet for selskapskontroll for disse.

1.3 Hvem kan bli kontrollert?

Reglene om selskapskontroll gjelder kommunalt eierskap i interkommunale selskap (IKS), aksjeselskap (AS) og interkommunale samarbeid etter kommuneloven § 27 når disse er selvstendige rettssubjekt. Kontrollen kan også gjelde datterselskap til disse organene. Selskapskontroll omfatter ikke stiftelser (eies ikke), kommunale foretak (inngår i kommunen) og andre selskaps/organisasjonsformer enn de tre nevnte.

1.4 Selskapskontroll - innhold og begrepsbruk

Begrepet selskapskontroll dekker to former for kontroll:

- **Eierskapskontroll:** Kontroll med hvordan kommunen ivaretar sitt eierskap i selskap – forholdet mellom kommunestyret og eierorganet
- **Forvaltningsrevisjon i selskap:** Kontroll med hvordan selskapene styres og drives

En eierskapskontroll er i hovedsak rettet mot *kommunen*. Hovedspørsmålet i en *eierskapskontroll* er om kommunen har retningslinjer for utøvelse av eierskap, og om disse er i samsvar med gjeldende regler og anbefalinger for godt eierskap. Videre undersøker en om eierskap utøves i samsvar med gjeldende regler og kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Selskapets drift og aktiviteter kan en kontrollere gjennom en forvaltningsrevisjon, på samme måte som det gjøres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet. De fleste tema og vinklinger kan undersøkes gjennom en forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres i samsvar med god kommunal revisjonsskikk³, og er regulert i kommuneloven § 77 nr. 4, kontrollutvalgfskriften og revisjonsfskriften.

1.5 Gjennomføring og rapportering av kontrollen

Iverksetting av selskapskontroll

Kommunestyret skal vedta planen for selskapskontroll og skal stille ressurser til rådighet for gjennomføringen. Kontrollutvalget sørger for at eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon blir gjennomført. Det er vanlig og hensiktsmessig at kommunestyret gir kontrollutvalget myndighet til å gjøre endringer i planen.

³ God kommunal revisjonsskikk for forvaltningsrevisjon er definert i RSK 001, fastsatt av Norges kommunerevisorforbund.

Avtalen kommunen har med Telemark kommunerevisjon IKS dekker ikke selskapskontroll. Gjeldende ordning er at kontrollutvalget ber om tilbud på en selskapskontroll, og vurderer bestillingen ut fra det tilbudet vi gir.

Gjennomføring av eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon

Det er ikke stilt krav om kvalifikasjoner for den som skal gjennomføre eierskapskontroll. Det er heller ikke stilt metodiske krav til eierskapskontrollen. Det vanlige er at eierskapskontroll gjennomføres av revisor, eventuelt av kontrollutvalgets sekretariat.

Forvaltningsrevisjon i selskap skal utføres av revisor i samsvar med god kommunal revisjonsskikk og gjeldende kvalifikasjonskrav for forvaltningsrevisjon.

En eierskapskontroll er vanligvis mindre ressurskrevende enn en forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjon i selskap med flere eiere bør gjennomføres for eierne i fellesskap.

Innsynsrett

Kommunelovens § 80 regulerer kontrollutvalgets og kommunens revisors innsynsrett i selskaper. Innsynsretten gjelder i interkommunale selskaper, interkommunalt § 27-samarbeid som er organisert som selvstendig rettssubjekt og aksjeselskaper med kommunale/fylkeskommunale eiere.

Kontrollutvalget har ikke innsynsrett i selskap som har andre organisasjonsformer eller i selskap med ikke-kommunale medeiere. I slike selskap kan kontrollutvalgets innsynsrett reguleres i vedtektene. Hvis det ikke er regulert, må kontrollutvalget be selskapets styre om samtykke til innsyn, eventuelt etter avklaring med eierne.

Rapportering om eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon

Etter gjennomført eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon lager vi en rapport til kontrollutvalget. Kontrollutvalget skal rapportere sitt arbeid til kommunestyret. Denne rapporteringen skjer normalt ved at kontrollutvalget sender rapporten med sin innstilling til kommunestyret for behandling.

2 Eierskap i Nome kommune

2.1 Eierskapsmelding

Det er utarbeidet en felles eierskapsmelding for selskaper som Nome kommune eier sammen med kommunene Bø og Sauherad. Eierskapsmelding for kommunens øvrige eierskap ventes ferdigstilt våren 2016.

Kommunestyret har gitt noen retningslinjer og prinsipper for eierskap i kommunestyresak 0004/14 *Strateginotat om næringsutvikling og samordning av næringsfondsmidler i Nome*.

2.2 Kommunens eierskap

Vi har hentet informasjon om kommunens eierskap fra obligatorisk note til kommunens årsmelding 2014 og fra Proff.no og Brønnøysundregistrene. I den grad det ikke er samsvar mellom disse kildene, har vi bygget på de offentlige registrene. Vi kan ikke si med sikkerhet at kommunen ikke har annet eierskap enn det som framgår her.

Oversikt og informasjon om selskapene framgår av vedlegg til rapporten.

2.3 Tidligere selskapskontroller

For Nome kommune er følgende selskapskontroller gjennomført i perioden 2012-2015:

Selskap	Tema/anbefalinger
Skien Dalen Skipsselskap AS (2014)	Eierskapskontroll. Det ble gitt flere anbefalinger til selskapet og til kommunen. Kommunen ble bl.a. anbefalt å utarbeide eierskapsmelding eller rutiner for eierskap, sikre at det blir gitt folkevalgtopplæring om eierskap og sørge for avklaring/rapportering til kommunestyret vedrørende saker til generalforsamling.
Nome investerings- selskap AS (2015)	Eierskapskontroll. Anbefalinger til selskapet og til kommunen, blant annet å utarbeide eierskapsmelding/rutiner for eierskap, vurdere bruk av valgkomite, treffe tiltak for avklaring/rapportering til kommunestyret vedrørende saker til generalforsamling. Det ble også gjennomført en forvaltningsrevisjon av kommunens næringsarbeid, med anbefalinger om bl.a. økt åpenhet, styrking av etiske arbeid og økt rapportering til kommunestyret.

3 Prioriteringer i planperioden

3.1 Eierskapskontroll

Vi har gjort en risiko- og vesentlighetsvurdering med utgangspunkt i KS anbefalinger for godt eierskap. Vi har bygget på informasjon om eierskap og eierstyring fra kommunen og resultater av tidligere selskapskontroller.

Føringer for eierskap og opplæring av eierrepresentanter (KS-anbefaling 1-8)

KS anbefaler at kommunene etablerer retningslinjer for utøvelsen av sitt eierskap. Vi anbefaler kontrollutvalget å følge opp at eierskapsmeldingen blir ferdigstilt som planlagt.

En tid etter innføringen av eierskapsmelding våren 2016 kan det være hensiktsmessig å undersøke om føringene som er gitt for eierskap blir fulgt. En slik kontroll bør være rettet mot hele kommunens eierskap, eventuelt med stikkprøver knyttet til enkeltsekskap.

Styre - evaluering og valg (KS-anbefaling 9-17)

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets samlede kompetanse er tilpasset selskapets virksomhet. Det er gitt føringer for valg av styre i den felles eierskapsmeldingen for Midt-Telemark. Vi anbefaler Nome kommune å undersøke hvordan valgprosessen blir ivaretatt i disse selskapene. Det er også en anbefaling at selskap eller eier jevnlig evaluerer styrets arbeid, kompetanse og sammensetning, og en kan kontrollere om dette blir praktisert. KS har gitt egne anbefalinger for styresammensetning i konsern.

Dette kan være en mindre kontroll, og kan med fordel rettes mot flere sekskap i felleskap med de to andre kommunene i Midt-Telemark.

For sekskaper som kommunen eier alene anbefaler vi at valgprosess, styresammensetning, styreinstruks, evaluering av styrets arbeid og sammensetning blir undersøkt i lys av den kommende eierskapsmeldingen og/eller anbefalinger fra KS.

Samordning av føringer for eierskap – flere eiere

Nome kommune har eierinteresser i sekskap sammen med andre kommuner og ikke-kommunale eiere. Det kan innebære at de forskjellige eierne gir hver sine føringer for eierskapsutøvelse, målsetninger og styring av sekskapene, og føringene kan til dels være motstridende. Det kunne være hensiktsmessig å undersøke i hvilken grad eiernes

føringer og forventninger til selskapene samordnes og formidles til selskapene. Vi har likevel ikke foreslått dette i plan for selskapskontroll.

3.2 Forslag om forvaltningsrevisjon i selskap

Samfunnsansvar og etikk (KS-anbefaling 15-19)

Vi anbefaler kommunen at det gjøres en forvaltningsrevisjon i ett eller flere utvalgte selskap for å undersøke om selskapet ivaretar forventninger og krav knyttet til registeropplysninger (styreverv og informasjon i offentlige registre), offentlig innsyn, anskaffelser, habilitet, etiske retningslinjer og tiltak for varsling, m.m. Det kan eventuelt være aktuelt å se på hvordan kommunen sikrer at disse forholdene blir ivaretatt også ved indirekte eierskap.

Ut fra eierandel og formål er dette særlig aktuelt overfor Midt-Telemark næringsutvikling AS, Skien Dalen Skipsselskap AS, Midt-Telemark energi AS, Midt-Telemark Kraft AS og IDEA Kompetanse AS, og da i fellesskap med andre kommunale eiere.

Gjennomføring av virksomhet – måloppnåelse - oppdragsavtaler

Renovasjon

Gode systemer for innsamling av avfall og oppfølging av forsøplingsaker er viktig for å hindre forsøpling, helse- eller luktproblemer eller andre forurensningsulemper som følge av avfall. Kommunen skal blant annet sørge for at det er etablert et system for innsamling av husholdningsavfall. Videre skal kommunen sikre at det finnes et tilstrekkelig tilbud for mottak av elektrisk og elektronisk avfall og farlig avfall fra husholdninger og mindre virksomheter, og at det gis nødvendig informasjon om dette til husstander og bedrifter.

IATA IKS leverer renovasjonstjenester til kommunens innbyggere, og skal ivareta miljøkrav knyttet til avfallsområdet og sikre at renovasjonstjenesten leveres til selvkost. IATA IKS har datterselskap og driver også med konkurranseutsatt næringsavfall. I og med at avfallstjenesten leveres til kommunen i egenregi, er det krav om at selvkosten må dokumenteres i selskapet. Den sammensatte virksomheten kan også innebære en risiko for krysssubsidiering. En forvaltningsrevisjon kan undersøke hvordan IATA AS ivaretar oppgavene. Vi mener derfor at det særlig er aktuelt med en forvaltningsrevisjon med selvkost som tema.

Næringsarbeid

Kommunestyret i Nome vedtok i sak 0004/14 *Strateginotat om næringsutvikling og samordning av næringsfondsmidler i Nome*. Ved vedtaket legger kommunen næringsarbeidet og forvaltningen av næringsfondet til Midt-Telemark næringsutvikling AS.

Det er utarbeidet en felles strategis næringsplan for Midt-Telemark. Det framgår av planen at rådmennene skal utarbeide forslag til oppdragsavtale og at det skal lages årlige handlingsplaner for hver kommune. Næringsarbeidet er et viktig område for kommunen, og det kan være god grunn til å undersøke om den felles eierskapsmeldingen og kommunens strategi fra 2014 blir fulgt opp. Det var en forvaltningsrevisjon med næringsarbeid som tema rettet mot Nome kommune i 2015, og vi har derfor ikke foreslått dette i planen for selskapskontroll nå.

Attføring og sysselsetting

Kommunens attføringsbedrift Kanja AS er/blir fusjonert med IDEA Kompetanse AS. Selskapet skal blant annet være en være en unik aktør for tilrettelagte arbeidsplasser og legge til rette for at personer med bistandsbehov kan komme i arbeid. Nome kommune har en liten eierandel, og vi vil derfor ikke anbefale forvaltningsrevisjon i dette selskapet i Nomes regi.

Forventninger om utbytte

Kommunene forventer årlige utbytte fra Midt-Telemark kraft AS og Midt-Telemark energi AS. Det framgår av felles eierstrategi at kommunene i fellesskap har fastsatt modeller for utmåling av utbytte til eierkommunene, med sikte på å vekte kommunenes ønske om utbytte mot selskapets ønske om å bygge opp egenkapitalen.

4 Plan for selskapskontroll

Vi foreslår følgende selskapskontroller:

Tema	Generell/selskap	Kontrollform	Anbefalt tidspunkt for gjennomføring
Styresammensetning – styreevaluering og valgprosess	Bør rettes mot alle selskapene med delt eierskap, der kommunen har en viss eierandel.	Eierskapskontroll	Kan gjennomføres når som helst
Samfunnsansvar – habilitet, etikk og varsling, offentlig innsyn, anskaffelser	Selskap velges ut fra en vurdering av formål og eierandel. F.eks. Telemark Turist AS næringselskapene, energi- og kraftselskapene.	Forvaltningsrevisjon – bør gjøres felles med andre eiere.	Kan gjennomføres når som helst
Selvkost	IATA IKS	Forvaltningsrevisjon – bør gjøres felles med andre eiere	Bør gjennomføres tidlig i perioden
Implementering av kommunens eierskapsmelding og andre føringer for eierskap	Stikkprøver i utvalgte selskap, f.eks. Midt-Telemark Kraft AS, Midt-Telemark Energi AS og Midt-Telemark næringselskap AS, Nome Investeringsselskap AS.	Eierskapskontroll	Bør gjennomføres når eierskapsmeldingen har virket et år eller to.

Vedlegg

- Oversikt over Nome kommunes eierinteresser i selskaper per 1.1.2016 og beskrivelse av selskapene
- KS' Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll⁴

⁴ Kommunenes sentralforbund 15. november 2015.

Oversikt over Nome kommunes eierinteresser i selskaper per 31.12.2015 og beskrivelse av selskapene

Selskaper med innsynsrett etter koml. § 80:

Interkommunale selskap (IKS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Indre Agder og Telemark avfallsselskap IKS (IATA)	46,9 %	<p>Egenkapital: 3 738 000 kr Egenkapitalandel: 13,4 % Totalrentabilitet: 1,2 % Gjeldsgrad: 6,4</p> <p><u>Formål:</u> Ta vare på det totale avfallet i regionen på ein miljømessig, teknisk og økonomisk forsvarleg måte. Anlegge, eige og drive mottak og behandlingsanlegg for avfall i dei deltakande kommunane etter forureiningslov og konsesjonsvilkår. Ansvarleg for innsamling, transport og behandling av alle avfallstyper etter lovverk og forskrifter. Ansvarleg for å samle inn, bygge og drive anlegg for mottak og behandling av slam frå renseanlegg, septiktankar og lukka anlegg. Informasjon, koordinering, rådgjeving og tilrettelegging av forhold vedrørende avfallsbehandling. Delta i andre føretak som driv avfallsbehandling.</p> <p>Annet: IATA IKS med datterselskap er en viktig aktør for eierkommunene, både for ivaretagelse av miljøet og for å sikre at tjenestene leveres til kommunenes innbyggere til selvkost. Vi anbefaler at eierne i fellesskap får utført en forvaltningsrevisjon av selskapet i denne perioden, enten med fokus på sikring av selvkost eller med fokus på selskapets ivaretagelse av formålet.</p>	<p>Kontorkommune Nissedal</p> <p>29,8 % Drangedal 10,3 % Nissedal 13,0 % Åmli</p>
Midt-Telemark Næringsfond IKS	41,0 %	<p>Egenkapital: 15,7 mill kr 15 mill kr. utlånt til Midt-Telemark Energi. Renteinntekter: 584 942 Overføring til Midt-Telemark Næringsutvikling 519 967 kr</p> <p><u>Formål:</u> Gi avkastning som skal finansiere næringsutviklingstiltak i Midt-Telemark gjennom Midt-Telemark næringsutvikling AS.</p>	<p>Kontorkommune Nome.</p> <p>32,0 % Bø 27,0 % Sauherad</p>

Interkommunale selskap (IKS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		<p>Annet: Selskapsavtalen sier at 90 % av avkastinga av kapitalen skal overføres til MTNU til bruk i utviklingsprosjekt, og 10 % skal avsettes til kapitalvedlikehold. Ifølge § 8 i selskapsavtalen har styret i MTNU rett til å disponere avkastinga på selvstendig grunnlag innenfor de gjeldende overordnede næringspolitiske rammer og retningslinjer som er fastlagt av eierne.</p>	
Telemark kommunerevisjon IKS	2,51 %	<p>Egenkapitalandel: 59,9 % Egenkapital 6,1 mill. kr. Totalrentabilitet: 3,7 % Gjeldsgrad: 0,7</p> <p>Formål: Utføre lovpålagte revisjonsoppgaver samt andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne. I tillegg å utføre revisjonsoppdrag og rådgivning for andre selskaper. Selskapet har ikke erverv til formål.</p>	<p>Kontorkommune Skien.</p> <p>Larvik, Lardal, samtlige kommuner i Telemark og Telemark fylkeskommune</p>
Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS	2,5 %	<p>Egenkapitalandel: 16 % Egenkapital kr 600 000 Gjeldsgrad: 5,2</p> <p>Formål: Utføre den lovpålagte sekretærfunksjonen for deltakernes kontrollutvalg. Selskapet kan utføre tilsvarende oppgaver for andre bestillere.</p>	<p>Kontorkommune Bø.</p> <p>Aust-Agder fylkeskommune og 10 kommuner i Aust-Agder, Vest-Agder fylkeskommune og fire kommuner i Vest-Agder, Telemark fylkeskommune og samtlige kommuner i Telemark, unntatt Skien.</p>
Interkommunalt arkiv for Buskerud Vestfold og Telemark IKS (IKA Kongsberg IKS)	1,96 %	<p>Egenkapitalandel: 16 % Egenkapital: 600 000 kr Totalrentabilitet: 0,9 % Gjeldsgrad: 5,2</p>	<p>Kontorkommune Kongsberg.</p>

Interkommunale selskap (IKS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		<p><u>Formål:</u> Formålet med selskapet er å legge forholdene til rette for medlemmenes rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal kunne fungere som arkivdepot for deltakerne samt selge kompetanse og arkivtjenester til andre. Selskapet skal kunne fungere som fylkesarkiv for deltakende fylkeskommuner, og skal kunne motta privatarkiv.</p> <p><u>Annet:</u> Det har ikke vært selskapskontroll i regi av noen av eierkommunene i Telemark.</p>	38 andre kommuner i Buskerud, Vestfold og Telemark
Gea Norvegica Geopark IKS	1,38 %	<p>Regnskapstall ikke kjent da årsregnskapet ikke kan finnes i offentlige kilder. Egenkapitalen i 2013 var 1 268 000 kr. Regnskapsmessig resultat var – 272 000 kr.</p> <p><u>Formål:</u> Selskapet har som formål, å tilrettelegge og forestå en god og informativ presentasjon av områdets geologiske naturarv. ... å vise sammenhenger mellom geologisk mangfold og betydningen dette har for menneskene i dag, i fortid og i framtid (herunder biologisk mangfold, miljøforhold, samfunnsutvikling, kultur, jordbruk, utnyttelse av geologiske naturressurser m.m.). Målsettingen er at selskapet skal bidra aktivt til: Utviklingen av det gode bosted. Undervisning i skoler og høyskoler gjennom tilrettelegging og utvikling av tilbud. I samarbeid med lokale aktører utvikle et grunnlag for kvalitetsturisme med utgangspunkt i den geologiske naturarven (geoturisme). Stimulere til lokal næringsutvikling med basis i muligheter som geologien i området gir. Bidra til markedsføring / "branding" av regionen internasjonalt. ... bidra til å samordne aktiviteter som utføres av ulike aktører, som for eksempel fylkesmennene, kommunene, næringsliv, interesseorganisasjoner og ideelle organisasjoner, ved forvaltning og drift av attraksjoner i geoparkområdet. ... en del praktiske oppgaver knyttet til driften av geoparken best vil kunne løses ved at dette blir ivarettatt av de enkelte eierne, blant annet.... Fordelingen av de konkrete oppgaver mellom ... kommuner og fylkeskommuner vil bli regulert nærmere i en egen avtale ... Selskapet vil arbeide for å oppnå status som en Europeisk Geopark godkjent av UNESCO og det europeiske geoparknettverket ("European Geopark Network"; EGN). ...</p> <p><u>Annet:</u> Det ble gjennomført en eierskapskontroll for Telemark fylkeskommune i 2014.</p>	<p>Kontorkommune Porsgrunn</p> <p>34,4 % Vestfold fylkeskom. 34,4 % Telemark fylkeskom. 9,63 % Skien kommune 7,80 % Larvik kommune 6,42 % Porsgrunn kommune 2,75 % Bamble kommune 2,29 % Kragerø kommune 0,46 % Lardal kommune 0,46 % Siljan kommune</p>

Heleide kommunale aksjeselskap (AS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Midt-Telemark Energi AS	40,0 %	<p>Egenkapital: 174 543 000 kr Egenkapitalandel: 43,9 % Totalrentabilitet: 4,6 % Gjeldsgrad 1,3%</p> <p><u>Formål:</u> Eie og drive kraftverk, herunder produksjon, overføring og omsetning av elektrisk energi, samt å drive med virksomhet som står i naturlig forbindelse med dette.</p> <p><u>Annet:</u> Det ble gjennomført selskapskontroll i 2007. Ingen vesentlige avvik ble funnet, men det var anbefalinger både for eierkommunene og for selskapet. Anbefalingene til eier var blant annet å utarbeide eierskapsmelding og å avklare roller i utøvelsen av eierskapet. Selskapet ble anbefalt å utarbeide skriftlige innkjøpsrutiner for å sikre etterlevelse av anskaffelsesreglene. Kommunene i Midt-Telemark har utarbeidet felles eierskapsmelding for blant andre Midt-Telemark Energi AS.</p>	<p>Kontorkommune Nome</p> <p>36,0 % Bø 24,0 % Sauherad</p>
Midt-Telemark Kraft AS	48,4 %	<p>Egenkapitalandel: 88,8 Egenkapital 215 622 000 kr Totalrentabilitet: 0,5 % Gjeldsgrad 0,1</p> <p><u>Formål:</u> Eie og drive kraftverk, salg av kraft, og forvalte selskapets øvrige eiendeler og interesser, herunder fallretter, samt rettigheter til erstatningskraft.</p> <p><u>Annet:</u> Selskapskontroll i 2007. Ingen vesentlige avvik ble funnet, men det ble gitt anbefalinger til eierkommunene om å utarbeide eiermelding og eierstrategi for sitt eierskap, og å avklare eierrepresentantens mandat og rutiner for rapportering til kommunestyret. Kommunene i Midt-Telemark har utarbeidet en felles eierskapsmelding for blant andre Midt-Telemark Kraft AS.</p>	<p>Kontorkommune Nome</p> <p>29,8 % Bø 21,8 % Sauherad</p>
Kanja Nome AS – fusjonert inn i IDEA	100% i Kanja AS	<p>Egenkapitalandel: 49% Egenkapital: 4,8 mill Totalrentabilitet: 3,4 %</p>	

Heleide kommunale aksjeselskap (AS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Kompetanse AS fra 2016	10% i IDEA kompetanse AS	<p>Gjeldsgrad: 1</p> <p>Kanja Nome AS er i 2015 vedtatt fusjonert inn i IDEA Kompetanse AS med forretningskontor på Notodden. Etter fusjonen skal Nome kommune eier 10 % av IDEA kompetanse AS, mens Notodden kommune skal eie 90%.</p> <p><u>Formål Kanja AS:</u> Forvalte et helhetlig arbeids- og attføringstilbud for mennesker med ulikt funksjonsnivå, i samspill og samarbeid med NAV, Midt-Telemark kommunene, lokalsamfunn og lokalt næringsliv.</p> <p><u>Annet:</u> Selskapskontroll påbegynt i 2011 men avlyst pga endrede forutsetninger.</p> <p><u>Formål IDEA Kompetanse AS:</u> IDEA Kompetanse skal sammen med arbeidsgivere legge til rette for at mennesker med bistandsbehov skal komme i arbeid. IDEA Kompetanse skal være en aktiv bidragsyter for økt livskvalitet og verdiskapning i kommunene. IDEA Kompetanse skal gjennom profesjonell produksjon skape gode og lønnsomme arbeidsplasser og bidra med etterspurt kompetanse i markedet. IDEA Kompetanse skal være en unik aktør for tilrettelagte arbeidsplasser.</p> <p><u>Annet:</u> Det var selskapskontroll av daværende NoPro i 2011.</p>	Kontorkommune Notodden Notodden 90% Nome 10%
Vegfinans RV36 Telemark AS	2,5 %	<p>Egenkapitalandel: -2,6 % Egenkapital -364 000 kr. (EK tap) Totalrentabilitet: -0,7 % Gjeldsgrad: 39,9</p> <p><u>Formål:</u> Delfinansiere utbyggingen av Rv36 med tilhørende anlegg gjennom Telemark fylke. Selskapet deler ikke ut utbytte. Selskapet administrerer og eventuelt driver et</p>	Kontorkommune Skien 80,0 % Vegfinans AS 2,5 % Sauherad 2,5 % Bø 2,5 % Seljord 2,5 % Kviteseid 2,5 % Tokke 2,5 % Hjartdal

Heleide kommunale aksjeselskap (AS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		<p>innkrevningssystem i bompengerperioden. Selskapet foretar de nødvendige låneopptak i samsvar med stortingsvedtak og avtale med Statens vegvesen Vegdirektoratet.</p> <p><u>Annet:</u> Selskapet inngår i et konsern der flere fylkeskommuner eier morselskapet Vegfinans AS. Konsernet skal delfinansiere utbygging av RV 36 gjennom Telemark.</p>	2,5 % Vinje

Selskaper uten innsynsrett:

Deleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Nome Investerings-selskap AS	51,0 %	<p>Egenkapital 7 682 000 kr Egenkapitalandel 99,1 % Totalrentabilitet: 3,1 % Gjeldsgrad 0</p> <p><u>Formål:</u> På et forretningsmessig grunnlag å leie/kjøpe/ selge tomtegrunn, drive utleie/salg/annen formidling av lokaler/bygg samt å drive annen virksomhet til å fremme lønnsom næringsvirksomhet i kommunen, herunder ta del i andre selskaper.</p> <p>Det ble gjennomført en eierskapskontroll i 2015.</p>	<p>Kontorkommune Nome</p> <p>49 % Holla og Lunde Sparebank</p>
Midt Telemark Næringsutvikling AS	21,0 %	<p>Egenkapitalandel: 56,7 % Egenkapital: 2,4 mill kr Totalrentabilitet: 7 % Gjeldsgrad: 0,8</p> <p><u>Formål:</u> Fremme næringsutvikling i MidtTelemark. Selskapet skal drives på non profit grunnlag. Det er ikke selskapets formål å maksimere avkastning eller akkumulere verdier og virksomheten skal over tid gå i balanse. Selskapet har ikke anledning til å utbetale utbytte.</p>	<p>Kontorkommune Bø</p> <p>16,5 % Bø 13,5 % Sauherad</p> <p>Sparebank 1 og andre private eiere eier 49 %</p>

Deleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		<u>Annet:</u> MTNU AS forvalter en ramme av næringsfondets avkastning, jf. kommunestyrevedtak budsjett 2016. Det ble gjennomført selskapskontroll i 2011, både som eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon, jf. omtale under selskapet Midt-Telemark næringsfond AS.	
Telemark turist AS (tidligere Reisemål Bø AS)	16,68 %	Egenkapitalandel 46,2 % Egenkapital 360000 kr Totalrentabilitet: 1,8 % Gjeldsgrad 1,2 <u>Formål:</u> Leveranse av tjenester til handels- og reiselivsbedriftene i Bø, Nome og Sauherad, derigjennom vedlikeholde eksisterende tilbud, videreutvikle reiselivsprodukter i samarbeid med andre støttespillere, kvalitetssikre og markedsføre regionen som et helhetlig opplevelsesprodukt. Selskapet kan også inngå i aktiviteter som har naturlig tilknytning til dette, samt ved aksjetegning eller på annen måte gjøre seg interessert i andre foretagender av betydning for virksomheten. <u>Annet:</u> det kan være aktuelt å gjøre en forvaltningsrevisjon av måloppnåelse knyttet til oppdragsavtalen med kommunene. Den bør eventuelt gjøres i fellesskap for de tre kommunene.	Kontorkommune Bø 18,14 % Bø 1,50 % Sauherad
Skien Dalen Skipsselskap AS	8,01 %	Egenkapitalandel -0,5% Egenkapital -14 000 kr Totalrentabilitet: 7,8 % Gjeldsgrad - 189,1 <u>Formål:</u> Drive turisttrafikk i Telemarksvassdraget og hva dermed står i forbindelse. Selskapet kan også ved aksjetegning eller på annen måte delta i andre selskaper. <u>Annet:</u> Det var en selskapskontroll av selskapet i 2014, der det ble gitt flere anbefalinger både til selskap og eiere. Tallene for 2014 viser en fortsatt anstrengt økonomisk situasjon for selskapet.	Kontorkommune Skien 26,1 % Telemark fylkeskommune 11,66 % Tokke 7,90 % Kviteseid 6,09 % Skien Flere ikke-kommunale eiere.
E134 Haukelivegen AS	2,2 %	Egenkapitalandel: 58,1 Egenkapital 3,1 mill kr Totalrentabilitet: 0,5 %	Eies av en rekke kommuner og fylkeskommuner og

Deleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		<p>Gjeldsgrad 0,7</p> <p>Formål: Arbeide for utbygging og standardheving av E134 Haukelivegen og RV23. I tillegg kan selskapet arbeide for å fremme interessene til viktige sidegreiner til denne transportkorridoren, etter fylkesvise prioriteringar, når dette styrker arbeidet for korridoren. Selskapet kan ta initiativ til å opprette finansieringsselskap og utbyggingsselskap. Selskapet har høve til å delta i og/eller arbeide saman med andre selskap med tilsvarande føremål. Selskapet står elles fritt til å setje i verk tiltak og bruke dei verkemiddel som er tilgjengeleg og aktuelle for å fremje føremålet til selskapet</p> <p>Annet: Det har ikke vært selskapskontroll knyttet til dette selskapet. Det kunne vært aktuelt med en felles kontroll for de kommunale eierne i Telemark.</p>	enkelte private aktører.

Formler og forklaringer for nøkkeltall:

Egenkapitalandel	$(\text{Sum egenkapital} / \text{totalkapital}) * 100$ <i>Egenkapitaldelen viser hvor mye av totalkapitalen som er egenkapital. Over 40 % regnes som svært godt.</i>
Totalrentabilitet	$(\text{Resultat før skatt} + \text{finanskostnader}) * 100 / \text{gj.sn. totalkapital}$ <i>Totalrentabiliteten viser hvor lønnsom virksomheten er. Over 15 % regnes som svært godt.</i>
Gjeldsgrad	$\text{Sum gjeld} / \text{Sum egenkapital}$ <i>Gjeldsgraden viser hvor stor gjelden er i forhold til egenkapitalen. En gjeldsgrad på 1 vil si at bedriften har like stor gjeld som egenkapital.</i>

KS' Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll⁵

ANBEFALING 1: OBLIGATORISK OPPLÆRING AV OG INFORMASJON TIL FOLKEVALGTE

Kommunene bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden. Det anbefales også at det nye kommunestyret tidlig i perioden får en oversikt over status for selskapene.

ANBEFALING 2: VURDERING OG VALG AV SELSKAPSFORM

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

ANBEFALING 3: FYSISK SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET

Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører i tillegg til monopolvirksomhet, bør som hovedregel skille ut den markedsrettede delen av virksomheten for å unngå rolleblanding og kryssubsidiering.

ANBEFALING 4: UTARBEIDELSE AV EIERSKAPSMELDINGER

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Eierskapsmeldingen bør minimum ha disse hovedpunktene:

1. Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og samarbeid.
2. Politisk styringsgrunnlag gjennom kommunens prinsipper for eierstyring
3. Juridisk styringsgrunnlag knyttet til de ulike selskaps- og samarbeidsformene.
4. Formålsdiskusjon og selskapsstrategi knyttet til de ulike selskapene, herunder styringsdokumentene.
5. Selskapenes samfunnsansvar knyttet til miljø, likestilling, åpenhet, etikk osv.

ANBEFALING 5: UTARBEIDELSE OG REVIDERING AV STYRINGS-DOKUMENTER

Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

ANBEFALING 6: EIERMØTER

⁵ Kommunenes sentralforbund 15. november 2015.

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

ANBEFALING 7: EIERORGANETS SAMMENSETNING OG FUNKSJON

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

ANBEFALING 8: GJENNOMFØRING AV GENERALFORSAMLINGER OG REPRESENTANTSKAPSMØTER

De formelle eiermøtene er generalforsamling eller representantskap. Det er styret som innkaller. Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

ANBEFALING 9: SAMMENSETNINGEN AV STYRET

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

ANBEFALING 10: VALGKOMITE OG STYREUTNEVNELSER

Ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomite.

ANBEFALING 11: KJØNNMESSIG BALANSE I STYRENE

Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen.

ANBEFALING 12: RUTINER FOR Å SIKRE RIKTIG KOMPETANSE I SELSKAPSTYRENE

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør også anbefale styret selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er derfor anbefalt flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

ANBEFALING 13: STYRESAMMENSETNING I KONSERNMODELL

Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styre.

ANBEFALING 14: OPPNEVNELSE AV VARAREPRESENTANTER

Der det utpekes varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

ANBEFALING 15: HABILITETSVURDERINGER

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styret i selskaper.

ANBEFALING 16: GODTGJØRING AV STYREVERV

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

ANBEFALING 17: REGISTRERING AV STYREVERV

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no

ANBEFALING 18: ARBEIDSGIVERTILHØRIGHET I SELVSTENDIGE RETTSSUBJEKTER

Det anbefales at selskapene søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon. KS Bedrift vil være et naturlig valg for mange av disse selskapene.

ANBEFALING 19: UTARBEIDELSE AV ETISKE RETNINGSLINJER

Eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften

ANBEFALING 20: SÆRLIG OM ADMINISTRASJONSSJEFENS ROLLE I KOMMUNALE FORETAK

Det anbefales at kommunestyrene ved opprettelse av kommunale foretak diskuterer administrasjonssjefens rolle og handlingsmuligheter overfor daglig leder.

ANBEFALING 21: UTØVELSE AV TILSYN OG KONTROLL

Kommunestyret har både et tilsyns og kontrollansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterleves og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollansvaret gjelder også når virksomheten er skilt ut i egne selskaper.